

ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК МАҚОЛЛАРИНИНГ ТАВСИФИ

Сотвалдиева Хилола Мусиновна

ФарДУ чет тиллари кафедраси

Тилшунослик фанининг энг муҳим бир бўлимларидан бири бу стилистика ҳисобланади. “Стилистика” сўзи лотинча *stylos* (учи ўткир қилинган таёқча) сўзидан ясалган.

Нутқ стиллари ва стилистик воситалар ҳақидаги фан “стилистика” сўз эса французча “*stylistique*” сўзидан олинган. Демак, стилистика филологияда адабиётшунослик ва тилшунослик ўртасидаги оралиқ фан бўлиб, у фикрни мақсадни ҳар бир соҳанинг ўз талабларига кўра тил воситалари билан аниқ раван, ихчам ва мукамал ифодалаб бериш санъатини ўргатади.

Ҳаммамизга маълумки, ҳар бир тил стилистикасида мақол ва матал тушунчаларига турлича таърифлар берилган. Мақол ва маталлар тилнинг эмоционал образли манбалари ҳисобланади.

И.Р.Гальперин ўзининг “*Stylistics*” номли китобида мақол ва маталга шундай таърифлар берган: “*Proverbs and sayings have certain purely linguistic features which must always be taken into account in order to distinguish them from ordinary sentences*”. [□ □]

Л.Т.Бобохонова “Инглиз тили стилистикаси” номли китобида мақолни шундай тафсилаганлар: “*Proverbs are brief statements which show in a condensed form the accumulated life experience of the society. They are usually expressive and have generalised meaning*” [□ □]

Яъни, мақоллар халқнинг панд - насихати, маънавий, ахлоқий хулосаси, халқ миллий руҳининг аксидир. Мақол жуда чуқур ижтимоий мазмунга эга. Шунинг учун баъзи мақоллар бутун бир асарнинг мазмунию ёритиб туриши мумкин.

Proverbs are always brief because of the omission of the conjunctions.

Мақоллар қисқа шаклда кенг мазмунни очиб берадилар. Бундай қисқаликка гапнинг айрим бўлақларини ишлатмаслик натижасида эришилади.

Масалан,

“Олдин уйла - кейин суйла”. ((*First think - then speak*”).

“Ҳечдан кўра - кеч яхши”. “*Better late than never*”.

Қ.Мусаев ўзининг “*English stylistics*” деб аталган китобларида мақол ва маталга шундай таъриф берганлар: “*Proverbs are usually short familiar epigrammatic sayings, expressive and have generalized meaning. They are all image bearing. They express the wisdom of the people and never lose their*

<https://phoenixpublication.uz/>

freshnes and vigour. E.g.:

“He laughs best, who laughs last”.

“Бировнинг ҳолига қўлмагин зинҳо,
. сенинг ҳолингга ҳам қўлвчилар бор”.

“A great ship asks deep waters”

сенинг ҳолингга ҳам қўлвчилар бор”.

“A great ship asks deep waters”.

“Катта қарвонга - катта йўл”.

A saying is a common phrase differing from a proverb in that the thought not so completely expressed here. E.g.:

“Dog in the tapger”. “Бойникини бойтеват қизғанар”.

“To kill two birds with one stone». “Бир ўқ билан икки қуённи ўлдирмоқ”. But the main feature distinguishing proverbs and sayings from ordinary utterances remains their semantic aspect. Their literal meaning is suppressed by what may be termed their transferred meaning. In other words, one meaning (literal) is the form for another meaning (transferred) which contains the idea.

Мақол ва маталларнинг муҳим томони уларни оддий фикр - мулоҳазалардан ажраб турувчи нарса, уларнинг семантикаси дир, яъни бунда икки маънонинг тўқнашуви, чатишувини кузатиш мумкин, асл маъно ҳамда кўчма маъно.

Масалан, “Пуч ёнғоқ билан қўйнингни тўлдирма”, “Икки оёғини бир этикка тикмоқ”.

Very often proverbs and sayings are alliterated. Euphony and expressiveness are achieved by the repetition of the same sound in a number of words. □ □ E.g. “Curiosity killed a cat”, “Cool as a cucumber”.

Мақолларнинг тузилишида аллитерациянинг аҳамияти катта дир.

“Томдан тараша тушгандай» . Мақол ва маталларда стилистик усуллардан такрор ва параллелизмнинг ҳам таъсир кучи катта. □ Масалан, ўзбек тилида “Яхши сўз - жон озиғи, ёмон сўз - бош қозиғи”.

“Қор ёғди - дон ёғди” каби мақоллар шулар жумласидандир.

Бу инглиз тилида шундай акс эттирилади.

“A good beginning makes a good ending!”.

“Eat at pleasure, drink with measure”. “No gains, no pains”.

Инглиз тили стилистикасида сентенция деган тушунча бор. Сентенция тўғрисида И.Р. Гальперин ўзининг “Stylistics” номли китобида шундай деган эди: “An epigram is a stylistic device akin to a proverb, the only difference being

that epigrams are coined by individuals whose name we know, while proverbs are coinage of the people. In other words, we are always aware of the parentage of an epigram and therefore, when using one, we usually make a reference to its author". □ Here some examples from "The Painted Veil". "He that bends shall be made straight". "Mighty is he who conquers himself" (Somerset Maugham).

Сентенция - мақол ва маталларга яқин тушунча бўлиб, унда умумлаштириш панд - насиҳат, қисқалик, қофиядошлик, вазн ва аллитерация каби хусусиятлар мужассамланган. Сентенция - бу мақолнинг айнан ўзи, аммо халқ томонидан яратилмайди, балки айрим шахс, ёзувчи, олим, шоир томонидан яратилади.

Масалан, "Ёр ҳосилнинг онаси бўлса, отаси – меҳнат".

"Пул, мол йўлида ҳалок бўлгандан кўра, чин муҳаббат йўлида ҳалок бўлиш кишига бахт".

Л.Бобохонова инглиз тили стилистикаси китобида сентенция тўғрисида қуйидаги таърифларни берганлар: "Epigrams are very close to proverbs. Epigrams are literary expressions while proverbs are utterances of the

folk language. Epigrams like proverbs hold the unity of the idea they express.

Epigrams must meet all the necessary requirements of the proverbs: they must be brief, generalizing, witty. If one and the same epigram is often used it begins to lose its brightness, emotive charge and enters the system of proverbs and sayings".

Here are some examples:

"A clear conscience makes a man very happy" (I. Murdoch).

"Sweet is revenge, especially to women" (G. Byron).

"A little learning is a dangerous thing" (A. Pope).

"A sound mind in a sound body".

"Better late than never".

Сентенциянинг мақолдан фарқи, уни одатда маълум шахсга тегишли бўлади холос. Бундан ташқари, сентенция адабий, китобий хусусиятга эга.

Мақол сингари уларда насиҳатгўйлик, образлилик, ихчамлик, умумлаштирувчилик мавжуд бўлиб матнда эркинлигини сақлайди ва матндан ташқи ҳолатда ҳам ўзининг бир бутунлигини, яхлитлигини йўқотмайди.

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

1. I. R. Galperin. Stylistics. Москва. “Высшая школа”, 1981г. 181-стр.
2. Л.Т. Бобохонова. Инглиз тили стилистикаси. “Ўқитувчи” нашриёти. 1995. 80-бет
3. К.Мусаев. English stylistics, “Адолат” нашриёт, 2003 й.
4. Sotvaldieva, H. M. (2021). Using proverbs as A lead-In activity in teaching english as A Foreign Language. Asian Journal of Multidimensional Research, 10(11), 159-163.
5. Sotvaldieva, H. M. (2020). ENGLISH PROVERBS AS A MEANS OF EXPRESSING PEOPLE’S WISDOM, SPIRIT AND NATIONAL MENTALITY. Theoretical & Applied Science, (2), 601-604.
6. Porubay, I. F., & Sotvaldieva, H. M. (2022). ANALYSIS OF IT-RELATED LEXICON AND INTERNET COMMUNICATION. Thematics Journal of English Language Teaching, 6(1).
7. Сотвалдиева, Х. М., & Машарипова, А. Т. (2022). ОБУЧЕНИЕ ЧЕРЕЗ ПОСЛОВИЦЫ. In НАУКА И ПРОСВЕЩЕНИЕ: АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ, ДОСТИЖЕНИЯ И ИННОВАЦИИ (pp. 135-136).
8. Musinovna, S. H., & Tadjibaevna, M. A. (2021). STRUCTURAL AND SEMANTIC CHARACTERISTICS OF PROVERBS. Евразийский Союз Ученых, (1-4 (82)), 22-25.
9. Sotvaldieva, K., & Toshmirzayeva, D. (2022). COGNITIVE STUDY OF “HAPPINESS” METAPHORS IN ENGLISH AND UZBEK IDIOMS. Science and innovation, 1(B6), 914-919.
10. Musinovna, S. H., & Mirxamidovna, M. G. (2022). Paremiological Units in Uzbek, English and Russian. International Journal of Formal Education, 1(10), 18-21.
11. Сотвалдиева, Х. М., & Машарипова, А. Т. (2022). ОБУЧЕНИЕ ЧЕРЕЗ ПОСЛОВИЦЫ. In НАУКА И ПРОСВЕЩЕНИЕ: АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ, ДОСТИЖЕНИЯ И ИННОВАЦИИ (pp. 135-136).
12. Musinovna, S. H. (2022). INZGLIZ TILIDA LUG'ATNI O'RGATISHNING TURLI USULLARI. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIIY JURNALI, 2(10), 89-92.
13. Masharipova, A. T., & Sotvaldieva, H. M. (2021). To the question of relationship between language and culture on the material of russian and uzbek languages. Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities, 11(11), 407-410.
14. Sotvaldieva, H. M., & Masharipova, A. T. Expressive Means in Proverbs.
15. Mirxamidovna, M. G., & Musinovna, S. H. (2022). Communicative Characteristics of Proverbs and Languages. International Journal of Formal Education, 1(10), 11-17.

16.Musinovna, S. K. (2022). The concept of parema and paremiology. *Miasto Przyszłości*, 24, 256-258.

17.Сотвалдиева, Х. М., & Дадамирзаева, Н. (2018). Синтаксическая структура английских пословиц. *Молодой ученый*, (44), 306-307.

18.Сотвалдиева, Х. М. (2016). Семантика английских пословиц. *Ученый XXI века*, 24.

19.Porubay, I. F., & Sotvaldieva, H. M. (2022). THE FUNCTIONS OF MEMES IN CONTEMPORARY INTERNET DISCOURSE. *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIIY JURNALI*, 2(11), 171-181.

20.Usmonova, U., & Sotvaldieva, K. (2022). COMPARATIVE ANALYSIS OF RUSSIAN AND ENGLISH PAREMIA WITH A COMPONENT OF ZOONYMS. *Science and innovation*, 1(B8), 870-876.

21.Musinovna, S. H. (2022). COMPARATIVE STUDY OF MASS MEDIA VOCABULARY IN ENGLISH AND UZBEK. *Texas Journal of Multidisciplinary Studies*, 15, 110-112.

22.О структурно-семантических особенностях вопросительных предложений в разносистемных языках Н Sotvaldiyeva, *Ученый XXI века*, 2017

23.ABOUT STRUCTURALLY-SEMANTIC FEATURES OF QUESTIONS IN DIFFERENT SYSTEM LANGUAGES HM Sotvaldieva, *УЧЕНЬИЙ XXI БЕКА*, 2017

24.Musinovna, S. H. (2022). COMPARATIVE STUDY OF MASS MEDIA VOCABULARY IN ENGLISH AND UZBEK. *Texas Journal of Multidisciplinary Studies*, 15, 110-112.

25.Musinovna, S. H. (2023). LINGVISTIK HURMAT KATEGORIYASIDA NOVERBAL MULOQOT. *Journal of new century innovations*, 26(4), 127-129.

26.Kholmatova, E., & Sotvaldieva, K. (2023, April). THE PLACE AND SIGNIFICANCE OF ADJECTIVE WORDS USED IN THE FIELD OF EDUCATION. In *Academic International Conference on Multi-Disciplinary Studies and Education* (Vol. 1, No. 4, pp. 21-23).

27.Musinovna, S. K., & Alisherovna, M. B. (2023). USING SOMATISMS IN PAREMIOLOGICAL UNITS.

28.Urmonova, M., & Mirzayeva, D. (2023). DETERMINATION OF THE CONCEPT OF “INTELLIGENCE AND UNINTELLIGENCE” IN ENGLISH AND UZBEK PROVERBS. *Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali*, 3(3), 91-96.

29.Musinovna, S. X., & Odiljonovna, T. D. (2023). INGLIZ TILIDA “BAXT” KONSEPTINING NAZARIY ASOSLARI. *Scientific Impulse*, 1(9), 1337-1339.

30.Musinovna, S. X. (2023). INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDAGI O‘XSHATISH ETALONLARI. *Scientific Impulse*, 1(9), 1302-1304.

31.Musinovna, S. K., & Madina, Y. (2023). OKRA AND ITS CHARACTERISTICS. SO 'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI, 6(2), 78-79.

32.Сотвалдиева, Х. М., & Каденова, Ж. Т. (2023). ПАРЕМИИ-НЕОБХОДИМЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ ОБЩЕНИЯ ЛЮДЕЙ. IQRO JURNALI, 3(1), 80-82.

33.Ibragimovna, G. M., & Faxridinovna, Q. D. (2022). Comparative Analysis of the Uzbek and English Somatic Proverbs. Miasto Przyszłości, 28, 319-323.

34.Musinovna, S. H. (2023). A Paradigmatic Expression of the Category of Respect in English-Speaking Countries and Uzbekistan. AMERICAN JOURNAL OF SCIENCE AND LEARNING FOR DEVELOPMENT, 2(1), 76-77.